

1.1 Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, perusopetuksesta, lukio-opinnoista, kirjasto-, kansalaisopisto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista. Toimintaan kuuluu myös

liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen avustaminen. Sivistyspalveluiden vastuulautakuntana toimii sivistyslautakunta.

Sivistyspalveluiden talous		TP 2024	TA/M 2025	TA 2026	Muutos 2025-2026	
1000 euroa					euroa	%
Toimintatulot						
Hallintopalvelut		13,7	14,0	14,0	0,0	0
Varhaiskasvatus		960,2	687,0	692,0	5,0	0,7
Perusopetuspalvelut		1312,5	1319,9	1079,0	-240,9	-18,3
Lukio		129,4	18,0	15,0	-3,0	-16,7
Kansalaisopisto		172,1	112,7	112,6	-0,1	0,0
Kirjasto		23,0	25,8	21,3	-4,5	-17,5
Vapaa-aikapalvelut		1014,0	576,0	614,1	38,1	6,6
HYPE		68,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä		3693,4	2753,3	2548,0	-205,3	-7,5
Toimintamenot						
Hallintopalvelut		273,6	408,9	380,7	-28,2	-6,9
Varhaiskasvatus		16645,9	17037,0	16889,3	-147,7	-0,9
Perusopetuspalvelut		34794,4	34667,7	34415,6	-252,1	-0,7
Lukio		3047,3	2944,1	2885,8	-58,3	-2,0
Kansalaisopisto		708,2	691,9	692,4	0,5	0,1
Kirjasto		1297,8	1228,6	1219,5	-9,1	-0,7
Vapaa-aikapalvelut		2715,8	3754,9	3761,0	6,1	0,2
HYPE		270,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä		59753,2	60733,1	60244,3	-488,8	-0,8
Toimintakate*						
Hallintopalvelut		-259,9	-394,9	-366,7	-28,2	-7,1
Varhaiskasvatus		-15685,7	-16350,0	-16197,3	-152,7	-0,9
Perusopetuspalvelut		-33481,9	-33347,8	-33336,6	-11,2	0
Lukio		-2917,9	-2926,1	-2870,8	-55,3	-1,9
Kansalaisopisto		-536,1	-579,2	-579,8	0,6	0,1
Kirjasto		-1274,8	-1202,8	-1198,2	-4,6	-0,4
Vapaa-aikapalvelut		-1701,8	-3178,9	-3146,9	-32,0	-1,0
HYPE		201,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä		-56059,8	-57979,8	-57696,3	-283,5	-0,5
Tulosityksikön toimintakate on valtuustoon nähden sitova talouden tavoite						

1.1.1 Talous

Sivistyspalveluiden toimintakate vuodelle 2026 on 57.696.300 euroa. Se alittaa kunnanhallituksen antaman ja kunnan johtoryhmän tarkentaman toimintakateraaamin 9.000 eurolla. Sivistyspalveluiden toimintatuotot vähenevät vuodelle 2026 edellisestä vuodesta 205.300 euroa. Tulojen vähenemisen takana on erilaisten hankerahoitusten väheneminen sekä perusopetuksen kotikuntakorvausten ja aamu- ja iltapäivätoiminnan maksutuottojen väheneminen.

Keskeisimpiä tuloja sivistyspalveluissa ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset, eri palvelualueiden maksutuotot asiakasmaksuista, sekä OKM:n ja aluehallintoviraston erityisavustukset. Keskeisimpiä avustuksia ovat varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistävien toimenpiteiden avustus, sekä harrastamisen Suomen mallin ja kerhoavustusten kokonaisuudet. Saadut erityisavustukset käytetään pääasiassa henkilöstökustannuksiin, jotka on huomioitu vuoden 2026 talousarvion suunnittelussa.

Talousarviokirjassa on kuvattu tulosityksiköittäin keskeisimmät toiminnaissa tapahtuvat muutokset ja niiden ja perusteet. Kunnanhallituksen asettamaan talousarvioraamiin pääsemiseksi jokainen palvelualue on tehnyt tarvittavat sopeutustoimet, jotka on myös eritelty palvelualueittain. Euromääräisesti suurimmat sopeutukset on tehty perusopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä vapaa-aikapalveluiden palvelualueilla. Sopeutukset kohdistuvat henkilöstökuluihin, kalusto- ja materiaalihankintoihin, matka- ja koulutuskuluihin sekä tulopuolella asiakasmaksujen korotuksiin.

Osana talousarvion hyväksymistä kunnanvaltuusto hyväksyy yleiset perusteet eri palveluista perittävälle maksuille ja taksoille. Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää maksujen yleisistä perusteista. Maksuista ja taksoista päättää ensisijaisesti lautakunta omalla toimialallaan ja kunnanhallitus, jos se ei kuulu millekään lautakunnalle.

Laukaan kunta perii maksuja ja taksoja ensisijaisesti lakisääteisten enimmäismäärien mukaisesti. Lautakunta voi päättää tästä pääsäännöstä poikkeavasta maksusta tai taksasta, jos päätös on perusteltavissa myös kunnan taloudellisen tilanteen näkökulmasta.

Hallintopalvelut

Hallintopalveluissa johdetaan sivistyspalveluiden kokonaisuutta. Hallinnossa työskentelee sivistysjohtajan lisäksi perusopetuksen suunnittelija ja hyvinvointikoordinaattori, jonka vastuualueeseen kuuluu koko kunnan tasolla hyvinvointiasioiden ja hyvinvointialueen kanssa tehtävän työn koordinointi. Sivistyspalveluiden alaisena toimiva Hyvinvointi- ja perhekeskus HYPE:n toiminta on sulautettu osaksi hallintoa, ja hallinnosta on vähennetty henkilöstöä tehtävien siirryttyä konsernihallinnon alaisuuteen. Toimintakulut koostuvat sivistyslautakunnan toiminnan kuluista, viranhaltijoiden palkkakustannuksista sekä yleisistä koko sivistyspalveluita koskevista kustannuksista.

Varhaiskasvatuspalvelut

Toimintatuotot: Varhaiskasvatuksen maksutuottoja vuodelle 2026 arvioidaan kertyvän yhteensä 487.000 euroa. Varhaiskasvatusmaksuja arvioidaan kertyvän yhteensä noin 430.000 euroa. Tämän lisäksi tulot koostuvat kotikuntakorvauksista eli Laukaassa ulkopaikkakuntalaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestämiskustannuksista, joita arvioidaan kertyvän vuonna 2025 yhteensä 205.000 euroa. Hanketuottoja on arvioitu vuodelle 2026 kertyvän yhteensä 57.000 euroa ja tämä pitää sisällän arvion Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä tasa-arvorahasta vuodelle 2026.

Toimintamenot:

Henkilöstökuluja arvioidaan kertyvän 300.000 euroa vähemmän kuin vuonna 2025.

Henkilöstökuluissa on verraten vuoteen 2025 tapahtunut vähennystä kahdessa hallinnon työntekijässä heidän siirryttyään konsernipalvelujen alaisuuteen. Lisäksi hallinnon henkilöstössä tapahtuu muutoksia vuoden 2026 aikana, jotka on huomioitu osana talousarvion valmistelua. Kaksi perhepäivähoitajaa on irtisanoutunut vuoden 2025 aikana. Kesken talousarviovuotta 2025 Vehniän ja Leppäveden alueelle on perustettu uusia varhaiskasvatuspaikkoja palveluntarpeen kasvusta johtuen, jolloin henkilöstökustannukset kohdistuvat täysimääräisesti vuodelle 2026. Määräaikaisten varhaiskasvatuksen ryhmäavustajien määrää on pienennetty verraten vuoteen 2025.

Palvelujen ostojen osalta merkittävin vuotuinen kuluerä on palvelurahamenot. Talousarvio 2026 sisältää varauksen palvelurahan arvon vuosittaiselle indeksitarkistukselle. Määrärahavaraus vuoden 2026 osalta indeksitarkistuksiin on yhteensä 87.000 euroa. Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin on kohdistettu yhteensä 28.500 euron säästötavoite, ja tämä tarkoittaa, ettei kalustehankintoja vuoden 2026 aikana pystytä tekemään muutoin kuin akuutteihin turvallisuustarpeisiin liittyen.

Avustusten osalta kotihoidon tukeen liittyvän talousarvion määrärahan arvioidaan vuodelle 2026 olevan pienempi kuin vuonna 2025. Kotona hoidettavien lasten määrä on vähentynyt ja vastaavasti varhaiskasvatuksen palveluita käyttävien etenkin alle 3-vuotiaiden lasten suhdanne kasvanut. Kotihoidon tuella olevien lasten määrää on hankalaa etukäteen tarkasti ennakoita ja siihen vaikuttaa osaltaan myös yhteiskunnallinen tilanne, esimerkiksi työllisyys tai inflaatio. Jos kotihoidon tuella olevien lasten osuus on arviota suurempi, muodostaa tämä ylitysriskin varatulle määrärahalle.

Muut toimintakulut pitävät sisällään laitteiden ja rakennusten kunnossapitoa sekä sisäiset vuokrakustannukset. Vuokrakustannukset ovat vuonna 2026 32.500 euroa vuoden 2025 vuokrakuluja suuremmat. Muutos johtuu vuonna

2025 käyttöönotetuista uusista tiloista Vehniällä ja Leppävedellä, joihin kohdistuu koko vuoden osalta sisäiset vuokrat.

Varhaiskasvatuksessa tiivistetään ja pidennetään keskitettyä päivystysaikaa koulujen loma-aikoina, erityisesti joulun ja kesäkauden aikana. Tavoitteena on mitoittaa hoitoa tarvitsevat lapset 1-2 varhaiskasvatusyksikköön ja suunnitella henkilöstön lomat ajankohdalle jolloin toimintaa on vähemmän. Samalla pyritään myös henkilöstön lomapalkkavelan purkamiseen ja vähentämään sijaiskuluja. Samalla säästöä muodostuu myös esimerkiksi ruoka- ja siivouskustannuksista. Tiivistäminen edellyttää päiväkotien johtajien välistä tiivistä yhteistyötä henkilöstöresurssien käytössä. Loma-aikojen päivystyksen keskittämällä on vaikutuksia palvelun saavutettavuuteen. Päivystävään yksikköön voi olla pidempi välimatka kuin tavanomaiseen hoitopaikkaan.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöresursointia ohjataan tehokkaasti, ja pyritään pitämään sijaiskulut minimissä. Henkilöstöä siirretään tarvittaessa varhaiskasvatusyksiköstä toiseen. Myös perhepäivähoitajia siirretään tarvittaessa töihin päiväkoteihin, mikäli hoitajalla on vapaita hoitopaikkoja, tai hoitolapsia on poissa. Kaikki hoitopaikat ovat tehokkaassa käytössä. Tarvittaessa henkilöstöresurssin käyttöä suunnitellaan varhaiskasvatuksen esihenkilöiden välisenä tiiviinä yhteistyönä.

Varhaiskasvatukseen palkataan vain minimimäärä varhaiskasvatuksen ryhmäavustajia. Yhden ryhmäavustajan tukea saa useampi tukea tarvitseva lapsi lapsiryhmässä. Ryhmäavustajia palkataan vain niihin varhaiskasvatuksen ryhmiin, joihin se on turvallisuuden kannalta välttämätöntä.

Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmää tiivistetään tehtäväkuvien selkeyttämällä ja tehtävien priorisoinnilla vain lakisääteisiin tehtäviin. Tämä tarkoittaa myös luopumista sellaisista työtehtävistä, joihin laki ei suoraan velvoita. Varhaiskasvatuspaikkojen järjestelyissä pyritään huomioimaan hoitopaikkatoive

lähialueelta, mutta on myös todennäköistä, että ohjaus tehdään toisen taajaman hoitopaikkaan, jossa on vapaita paikkoja. Hoitopaikat pyritään pitämään mahdollisimman täynnä, ja henkilöstöä on palkattuna vain lasten suhdelukuja vastaava määrä.

Perusopetuspalvelut

Syksyllä 2026 on edelleen edessä opetusryhmien väheneminen oppilasmäärän laskun mukaisesti alakouluilla. Neljän opetusryhmän väheneminen on huomioitu talousarviossa, kun huomioidaan lukuvuonna 2025-2026 tapahtunut opetusryhmien määrän väheneminen, vaikutus talouteen on kokonaisuudessaan vuodelle 2026 250.000 euroa. Lisäksi tasapainotusohjelman mukaisesti perusopetukseen leikataan sijaiskustannuksia, erilliskorvauksia, säästövapaiden purkamista jatketaan ja rajoituksia kohdennetaan kaikkiin opetuksen järjestämisen kannalta ei-pakollisiin toimintoihin, sekä erikseen oppimateriaaleihin 100.000 euron edestä.

Perusopetuksen tarvittava menotaso on arvioitu henkilöstökulujen ja palkankorotusten, ruokapalveluiden ja sisäisten vuokrien sekä kuljetuskustannusten arvioitujen muutosten perusteella. Sopeutus kohdennetaan henkilöstökulujen osalta keväällä 2026 seuraavan lukuvuoden opetusresurssipäätöksessä sekä syksyn 2026 henkilöstön rekrytoinnissa, ja se tulee kohdistumaan annettavan opetuksen määrään, ryhmäkokoihin sekä koulunkäynninohjaajien määrään. Kokonaisuudessaan talousarvion raamiin pääseminen edellyttää vuonna 2025 aloitettujen säästötoimien jatkamista, sekä opetuksen määrään ja materiaalihankintoihin kohdistuvia sopeutuksia syksyllä 2026. Opetushenkilöstöä vähennetään tällöin neljällä ja koulunkäynninohjaajien määrää kuudella.

Opetuksen kuluja kasvattavat oppimisen tuen uudistuksen edellyttämät resurssit, jotka suunnitellaan perusopetuslain mukaisesti, mutta niin, että niihin varattu laskennallinen valtionosuus kattaa niistä aiheutuvat kulut. Arvio tähän

tarvittavasta resursoinnista on 500.000 euroa. Talousarviossa pysyminen edellyttää kaikkien ei-pakollisten kulujen ja toimintojen karsimista ja toiminnan keskittämistä lain edellyttämiin pakollisiin toimintoihin.

Perusopetuspalveluiden toimintatuotot ovat 1.079.000 euroa, ja toimintakulut 34.415.600 euroa. Näin toimintakate on 33.336.600 euroa. Kuluista henkilöstökulut kasvavat 460.000 euroa, palvelujen ostot kasvavat 10.000 euroa, muut ostot vähenevät 83.000 euroa ja vuokrat pienenevät 650.000 euroa. Toimintatuotot vähenevät 240.000 euroa.

Lukio

Lukiolle on myönnetty 405 kurssia lukuvuodelle 2025-26. Opetusresurssin lisäksi opetusalan virka- ja työehtosopimuksen perusteella lukiolla on käytettävänä lukioressurssia, joka määräytyy opiskelijamäärän mukaan ($12 \text{ vvt} + 0,13 \text{ vvt} \times \text{opiskelijamäärä}$). Tämän resurssin käyttämisestä päättävät lukion rehtori ja opettajat yhdessä.

Lukiokoulutuksen toiminnassa noudatetaan taloudellista tiukkuutta. Taloudellinen tilanne ohjaa lukion toimintaa siten, että tarjolla on vain opetussuunnitelman mukaiset pakolliset kurssit ja opiskelijamäärät kursseilla ovat suuret. Kurssikohtaisia opiskelijamääriä kasvattaa entisestään myös Poken kahden tutkinnon opiskelijat.

Pakollisten kurssien lisäksi valinnaisia opintoja on tarjolla vain ylioppilaskirjoituksiin valmentavia kursseja tiivistetysti. Muita valinnaisia, kuten työelämälähtöisiä, oppilaitosten välisiä, monialaisia ja laaja-alaisia kursseja ei taloustilanne mahdollista.

Opetussuunnitelma velvoittaa lukiota tekemään yhteistyötä sekä korkea-asteen koulutuksen että työelämän ja elinkeinoelämän kanssa. Lisäksi opetustarjonnassa tulisi huomioida työelämän osaamisvaatimusten nopea muutos. Työelämän muutokseen tähtäävä opetustarjonta edellyttäisi oppiaineitten rajat ylittäviä valinnaisia kursseja, joissa kehitetään opiskelijoiden geneeristä

kyvykkyyttä ja ongelmaratkaisuun pyrkivää yhteistä tiedonrakentamista. Tällaista kurssitarjontaa ei lukiolle myönnetty resurssi niin ikään valitettavasti mahdollista.

1.8.2025 voimaan astunut oppimisen tukea ja erityisopetusta määrittävä lukiolaki ja opetussuunnitelman päivitys korostavat tuen, erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen lisääntynyttä velvoitetta. Kasvaneisiin tarpeisiin ja velvoitteisiin on pystytty aiemmin vastaamaan ulkopuolisella rahoituksella. Nyt resurssointi on välttämätöntä järjestää koulutuksen järjestäjän toimesta.

Lukio on omalla aktiivisuudellaan pyrkinyt paikkaamaan opetusresurssin pienuutta. Ulkopuolinen rahoitus sekä henkilökohtaiset osaajaverkostot ovat mahdollistaneet lukioyhteisön oppimiskulttuurin tähänastisen kehittämisen muun muassa osallistavaksi ja yhteisölliseksi. Valtiotalouden säästötoimet heijastuvat nyt kuitenkin väijäämättä myös Laukaan lukion toimintaan, koska ulkopuolista rahoitusta ei ole tarjolla.

Kuntatalouden tiukkuus ja ulkopuolisen rahoituksen puuttuminen uhkaavat supistaa kurssitarjontaa entisestään. Lisäksi suuret opetusryhmät ja kenties heikentyvä oppimisen tuen ja ohjauksen resurssointi tulee vaikuttamaan lukiolaisten onnistumiseen ylioppilaskirjoituksissa ja heikentämään nuorten korkeakouluasteelle pääsyä.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston toiminnan perusrahoitus tulee valtiolta yksikköhinnan perusteella ja se perustuu toteutuneiden opetustuntien määrään. Valtionrahoitus on 57 % (vuoden 2025 tiedon mukaan) vahvistettujen opetustuntien määrästä, mikä tarkoitti kunnalle vuonna 2025 noin 274 000 €:n valtiosuutta. Toiminnan muun rahoituksen koostuessa kunnan omasta rahoitusosuudesta sekä kurssimaksutuloista, vaikuttaa kunnan tiukka taloudellinen tilanne heikentävästi opiston toiminnan resursseihin.

Kansalaisopiston toiminnassa toimintakateraaamiin pääseminen edellyttää 900-1000 opetustunnin eli noin 20 %:n leikkaamista tarkoittaen noin 30-40 kurssin vähentämistä.

Arvioidut toimintatuotot ovat kurssimaksutuottojen osalta noin 20 % edellisvuotta vähäisemmät johtuen vähäisemmästä opetustuntimäärästä. Opetustuntimäärän väheneminen aiheuttaa myös valtionosuuden vähenemistä noin 10 %:lla vuosittain (valtionosuuden myöntämiskriteerien pysyessä samoina). Kurssimaksut on tärkeää säilyttää maltillisina saavutettavuuden sekä riittävän kurssitoiminnan ja sitä kautta opetustuntien toteutumisen takaamiseksi.

Vuosittaiset säästötoimet aiheuttavat niukkuutta mm. palvelujen ostoihin, tarvikkeisiin ja kalustoon. Säästötoimet vähentävät myös kansalaisopiston näkyvyyttä ja saavutettavuutta.

Kirjastopalvelut

Kirjaston talouden raami on säästöjen takia huomattavasti aiempaa tiukempi. Kirjastopalveluiden toimintatuotot ovat 21.250 euroa. Tätä toimintatuottojen 17 % prosentin laskua edellisvuoteen selittää osaltaan maksullisten tilavarausten vähyys, hankeavustusten oletettu väheneminen taloustilanteen takia (omarahoitusosuuden ongelmallisuus) sekä muiden maksuista saatujen tulojen oletettu vähyys. Toimintakulut ovat 1.222.830 euroa eli edellisvuotta 1 % pienemmät. Raamiin pääsemiseksi on karsittu kirjastoautopalvelu, näin säästetään n. 8500 euroa vuodessa. Lisäksi vähenee yksi eläköityvä henkilötyövuosi, 40.000 euroa. Tämä tuo yhteensä kolmen henkilötyövuoden vajeen aiempaa tilanteeseen nähden. Palvelujen ostot on minimoitu, samoin tarvikehankinnat ja muut toimintakulut. Kirjastoaineistomäärärahaa leikataan 7000 euroa ja samalla hankittavien kirjojen muovitusta minimoidaan mahdollisuuksien mukaan. Aineistohankinnan leikkaus toteutetaan kaikkien aineistolajien hankintaa karsimalla, mutta erityisesti paperisia

lehtiä pyritään korvaamaan vastaavalla e-aineistolla.

Säästötoimet aiheuttavat niukkuutta aukioloaikoihin, palveluaikoihin, kouluyhteistyöhön, tapahtumatuotantoon,

aineistohankintaan; lyhyesti sanoen kirjaston kaikkeen saavutettavuuteen ja palvelutasoon. Säästötoimet vähentävät myös kirjaston näkyvyyttä. Kirjastolla voi olla säästötilanteessa vaikeuksia lakisääteisten tehtäviensä toteuttamisessa.

liikunta- ja tapahtumakeskus laajentaa palvelutarjontaa ja lisää toiminnan volyymia, mikä tuo mukanaan myös uusia tehtäviä ja lisätyötä henkilöstölle.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden toimintakate vuodelle 2026 nousee 3,2 miljoonaan euroon, joka on 1,1 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2025. Muutos johtuu suurelta osin Leppävedelle valmistuneen liikunta- ja tapahtumakeskus Hirviareenan toiminnasta.

Vapaa-aikapalveluiden vuoden 2026 toimintakuluiksi on arvioitu 3,8 miljoonaa euroa. Henkilöstökulujen osuus kokonaiskuluista on 22 prosenttia. Henkilöstökulujen osuuden pieneneminen johtuu liikuntapaikanhoitajien siirtymisestä teknisten tukipalveluiden yhtiöön, jolta palvelua jatkossa ostetaan. Palvelujen oston osuus vapaa-aikapalveluiden kokonaiskuluista on noussut 20 prosenttiin. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osuus kokonaiskuluista on viisi prosenttia. Avustusten osuus on kaksi prosenttia; avustuksilla tuetaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimijoita sekä tapahtumien järjestämistä. Muiden kulujen osuus vapaa-aikapalveluiden budjetissa on noussut 50 prosenttiin, mistä suurin osa on sisäisiä vuokria. Vuokrakuluja kasvattaa etenkin Hirviareenan sisäinen vuokra noin 1,3 miljoonaa euroa. Hirviareena vaikuttaa merkittävästi vapaa-aikapalveluiden toimintaan;

Vapaa-aikapalveluiden vuoden 2026 toimintatuotoiksi on arvioitu 614.000 euroa. Hirviareena lisää vapaa-aikapalveluiden tuottoja, nykyisen toiminnan ja hinnaston mukaan arvioituna noin 120.000 euroa. Vapaa-aikapalveluiden tulokertymää joudutaan kasvattamaan vuoden 2026 aikana myös maksuja korottamalla, mutta muutokset esitetään tehtäväksi harkitusti toimintakausien mukaan eikä kesken toimintakausien. Ainakin Multamäen leirikeskuksen, leirien, liikuntapalveluiden ja liikuntatilojen hinnastoja tarkistetaan. Osana talousarvion hyväksymistä kunnanvaltuusto hyväksyy yleiset perusteet eri palveluista perittävillä maksuilla ja taksoilla. Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää maksujen yleisistä perusteista. Maksuista ja taksoista päättää ensisijaisesti lautakunta omalla toimialallaan ja kunnanhallitus, jos se ei kuulu millekään lautakunnalle

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuodelle 2026 asetetaan sivistyspalveluissa seuraavat toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi:

1. Varhaiskasvatuksen loma-aikojen hoidon tiivistäminen ja pitämättömien vuosilomien ja säästövapaiden purkaminen, 50.000 euroa
2. Varhaiskasvatuksen erillis- ja lisäkorvausten vähentäminen, 12.000 euroa
3. Varhaiskasvatuksen sijaiskulujen vähentäminen ja henkilöstöresurssien tarkempi ja tehokkaampi suunnittelu, 20.000 euroa
4. Varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutukseen varattujen määrärahojen pienentäminen, 10.000 euroa

5. Varhaiskasvatuksen hankintojen leikkaukset 28.500 euroa
6. YT-menettelyjen myötä toteutettavat säästöt 11.000 euroa
7. Kahden perhepäivähoitajan avointen vakanssien täyttämättä jättäminen 84.000 euroa
8. Perusopetuksen lyhyiden sijaisuuksien, erillis- ja lisäkorvauksien, koulutusvapaiden vähentäminen, säästövapaiden purkaminen 80.000 euroa
9. Perusopetuksen opetushenkilöstön vähennys 4 HTV oppilaiden määrän vähenemisen myötä ja 2 HTV vähennys muun resurssin vähentämisen myötä, 362.500 euroa
10. Perusopetuksen opetussuunnitelman minimitunteihin siirtyminen 1.8.2026 alkaen, käsityöopetuksen vähentäminen, 15.000 euroa
11. Vahtimestareiden ostopalvelun vähentäminen 20 %, 15.000 euroa
12. Leikkaukset koulujen lisenseihin, raaka-aineisiin, kalustohankintoihin 20.000 euroa
13. Luokkien 1-2 oppilaiden koulukuljetusrajan nostaminen 3,5 km:iin, 20.000 euroa
14. Perusopetuksen oppimateriaalimäärärahan leikkaus 120.000 euroa
15. Koulunkäynninohjaajien määrän vähentäminen 6 HTV 1.8.2026 alkaen 210.000 euroa
16. Perusopetuksen yrityskylä -sopimuksen irtisanominen 15.000 euroa
17. Lukion oppimateriaalimäärärahan leikkaus 5.200 euroa
18. Kansalaisopiston 900-1000 opetustunnin vähentäminen
 - a. säästöarvio tuntiopettajien palkkakustannuksista 27.000 €
 - b. säästöarvio matkakorvauksista 4.200 €
19. Kansalaisopiston henkilökunnan matkakorvausten omavastuuosuuden nostaminen, säästöarvio 3.500 €
20. Kansalaisopiston kurssimaksujen korottaminen viidellä prosentilla, säästöarvio/tuottojen kasvu 4.000 €
21. Kirjasto: Luovutaan kirjastoautosta, säästö 8.500 euroa (ylläpito- ja huoltokulut, polttoainekustannukset)
22. Vapaa-aikapalveluiden henkilöstökuluista säästäminen määräaikaishuuksia vähentämällä ja sijaisuudet poistamalla, säästö 49.000 euroa
23. Liikuntapaikkaverkoston ylläpidon sopeuttaminen (palvelunosto yhtiöltä), säästö 20.000 euroa
24. Vapaa-aikapalveluiden avustuspäämäärärahan pienentäminen, säästö 4.500 euroa
25. Vapaa-aikapalveluiden tulojen lisääminen maksuja korottamalla, säästö 20.000 euroa
26. Henkilöstö, kahden HTV:n vähennys vuoden 2026 aikana, tehtäviä ei täytetä, säästö 76.000 euroa

1.1.2 Palvelujen järjestäminen

Hallintopalvelut

Kuntalassa sijaitsevassa sivistystoimen hallinnossa tuetaan esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, lukioon, kansalaisopistoon, kirjasto- ja kulttuuripalveluihin, vapaa-aikatoimeen sekä kunnan hyvinvoinnin edistämistä tukeviin tehtäviin liittyviä yhteisiä asioita. Hallintopalvelussa valmistellaan ja laitetaan täytäntöön sivistyslautakunnan

päättämiä asioita. Sivistystoimen hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistystoimen talous- ja henkilöstöpalveluista. Vuonna 2025 hallintopalveluista siirtyi talous- ja hallintosihteeri tehtävineen konsernipalveluihin osana kunnan hallinnon uudelleen järjestämistä.

Henkilöstösuunnitelma

Sivistyspalveluiden hallinnon henkilöstössä ei tapahdu muutoksia vuoden 2026 aikana. Koulutusmäärärahoja ei varata vuodelle 2026.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään varhaiskasvatustalain 540/2018 edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoitokodissa tai perhepäivähoidossa sekä kunnallisesti että yksityisesti. Yksityistä varhaiskasvatusta tuetaan palvelurahalla. Kunnallisia päiväkoteja on kymmenen, yksityisiä päiväkoteja viisi sekä yksi ostopalvelupäiväkodi. Laukaassa on yksi kunnallinen ryhmäperhepäivähoitokoti. Kunnallisia perhepäivähoitajia on 21 hoitajaa, yksityisiä perhepäivähoitajia yksi hoitaja.

Maksuttomaan esiopetukseen osallistuvat kaikki kuusivuotiaat lapset. Esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuksen toimintana kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa. Esiopetuksen ohella lapsilla on oikeus esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta järjestetään kokopäiväisenä, osapäiväisenä tai osaviikkoisena perheen tarpeiden mukaisesti. Ilta- ja vuoroa hoitoa järjestetään ostopalvelupäiväkodissa ja kahdessa yksityisessä päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen toimintaan sisältyy myös varhaiserityiskasvatuksen palvelut. Kaikessa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnassa on lähtökohtana lapsen edun ensisijaisuus.

Syntyvyyden laskusta huolimatta etenkin alle 3-vuotiaiden lasten osallisuusaste

Henkilöstösuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa päiväkotien lapsiryhmissä noudatetaan lasten ja henkilöstöä välistä suhdelukua 1:7 yli 3-vuotiaiden lasten osalta. Alle 3-vuotiaiden osalta suhdeluku on 1:4. on 3-

varhaiskasvatuksessa on noussut merkittävästi viime vuosina. Tämä edellyttää myös suurempaa varausta henkilöstöresurssin osalta, jotta lakisääteiset henkilöstömitoitukset täyttyvät. Muuttoliike vaikuttaa varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään ympäri vuoden. Tämän lisäksi perheiden palvelujen tarpeet vaihtelevat toimintavuoden kuluessa. Kotihoidon tuki kuuluu myös varhaiskasvatuksen vastuualueeseen. Kotihoidon tukea maksetaan perheelle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa. Kotihoidon tuen maksatus tapahtuu Kelan toimesta.

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoa tarkastellaan kunnassa ilmenevien tarpeiden perusteella. Varhaiskasvatuksen palveluntarpeita, lakimuutoksia sekä valtiollista ohjausta seurataan tarkasti. Palveluntarpeisiin ja muutoksiin lainsäädännön muuttuessa pyritään vastaamaan joustavilla tila- ja henkilöstöratkaisulla. Viime vuosina yhteistyötä perusopetuksen kanssa on tiivistetty erilaisissa nivelvaiheissa ja siirtymissä. Vuosittain varhaiskasvatusikäisten ja esiopetusikäisten osalta lapsiryhmät tarkastellaan alueellisella tasolla ja suunnitellaan ryhmien muodostaminen yhteistyössä esi- ja perusopetuksen kanssa perheiden palveluntarpeita vastaavasti.

5/htv/vuosi johtuen eläkkeelle siirtymisestä tai siirtymisestä toisen työnantajan palvelukseen. Talousarvioon 2025 on varattu määrärahat 173,34 htv:n osalta vakituiselle henkilöstölle ja 24 htv:n osalta määräaikaiselle henkilöstölle.

Perusopetuspalvelut

Peruskoulut antavat opetussuunnitelman mukaista esi- ja perusopetusta, luovat yhdessä

kotien kanssa vankan perustan lasten ja nuorten kehittymiselle yksilöiksi ja yhteiskunnan jäseniksi

sekä antavat heille hyvät perusvalmiudet jatko-opinnoille. Edistämme yhdessä vanhempien kanssa oppilaiden oppimista ja hyvinvointia. Perusopetuksen toiminnan lähtökohtana ovat sivistystoimen strategian mukaiset toimenpiteet.

Peruskoulun lk 1-9 oppilasmäärä on 23.9.2025 tilanteen mukaan 2746 oppilasta, mikä on 79 oppilasta vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Oppilasennusteen mukaan oppilasmäärän arvioitiin laskevan 145 oppilaalla. Väestörekisteriin perustuen oppilasmäärän ennustetaan muuttuvan niin, että syksyllä 2026 peruskouluissa opiskelee noin 2660 oppilasta, mikä on 86 oppilasta vähemmän kuin tällä hetkellä.

Henkilöstösuunnitelma

Perusopetuslain 37 § mukaan opetuksen järjestäjällä tulee olla riittävä määrä opettajien virkoja tai tuntiopettajia. Periaatteena on ollut, että koulujen opetuksesta huolehtivat viranhaltijat, ja tuntiopettajat hoitavat ne tehtävät joissa tuntimäärä ei riitä virkaan, tai se on muuten perusteltua. Lisäksi kouluilla työskentelee määräaikaaisina viranhaltijoiden tai tuntiopettajien sijaisia, vakituisia koulunkäynninohjaajia, koulusihteereitä ja vahtimestareita. Osa koulunkäynninohjaajista ja tuntiopettajista rekrytoidaan määräaikaaisesti, jos tehtävä on luonteeltaan määräaikainen.

Henkilöstösuunnitelmassa on huomioitu talousarvion sopeutustoimet henkilöstökuluihin, ja opetushenkilöstön sekä koulunkäynninohjaajien vähentäminen.

Perusopetuksen henkilöstösuunnitelmassa on huomioitava, että suuressa henkilöstömäärässä on merkittävää vaihtelua pitkien esim. perhevapaista ja sairauspoissaoloista aiheutuvien virkavapauksien takia.

Koulutussuunnitelma

Perusopetuksessa opetushenkilöstön vakituiset koulutuspäivät perustuvat opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimukseen, ja ne käytetään sopimuksen määrittelemissä puitteissa. Koulunkäynninohjaajille on vakiintunut lukuvuoden alkuun yksi yhteinen koulutuspäivä.

Koulutusta järjestetään pääosin käynnissä olevien hankkeiden hankerahoituksella sekä maksuttomina henkilöstökoulutuksina. Muuta koulutusta ei pystytä järjestämään talousarvion puitteissa. Esihenkilöstö osallistuu kunnan järjestämään esihenkilökoulutukseen silloin kun sitä on tarjolla. Henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämistarpeissa on tiedossa koulutustarpeita oppimisen tuen uudistuksen osalta.

Opetushenkilöstön kelpoisuusehdot perustuvat lakiin, ja rekrytoitava henkilöstö on lähtökohtaisesti kelpoisuusehdot täyttävää.

Lukio

Lukiokoulutus on merkittävä kunnan elinvoiman lisäjä. Laukaan lukio haluaa kehittää toimintaansa siten, että kunta on koulutustarjonnallaan houkuttava paikka niin paikallisesti kuin seudullisesti. Opetustarjonnaltaan monipuolinen ja laadukas lukiokoulutus on kunnan resurssien panostamista tulevaisuuteen. *(Kunnat lukiokoulutuksen järjestäjinä kunta- ja*

paikallistalouden näkökulmasta. ARTTU2-ohjelma 9/2018).

Lukiolle myönnettävä resurssi vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaisia opetuksellisia ratkaisuja sen on mahdollista toteuttaa, ja miten houkuttavana toisen asteen kouluttajana Laukaa lukio nähdään. Tulevaisuushakuinen kehittäminen on osaavan opettajakunnan vahva tahtotila.

Kehittämisen painopisteet

Tavoite 1: Kehittää oppimisen tuen ja ohjauksen toimintamallia lukiossa niin, että kaikilla nuorilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia ja kehittyä.

Tavoitteeseen pääseminen edellyttää turvallisen oppimis- ja kasvu ympäristön rakentamista. Se edellyttää osaavat opettajat tunnistamaan ja auttamaan nuoria oppimisen haasteissa. Erityisesti nuorten oppimisen taidot ja kyky yhteisölliseen oppimiseen ovat keskiössä.

Tavoitteen saavuttamiseksi käytettäneen ulkopuolisia osaamisverkostoja ja kunnan mahdollisesti myöntämää lisärahoitusta. Hankerahaa toimintaan ei ole tarjolla.

Tavoite 2: Kehittää opetussuunnitelma mukaisia oppiaineitten rajat ylittäviä, geneerisiä taitoja, yhdessä tekemisen ja ongelmaratkaisun taitoja kehittäviä kursseja. Opintokokonaisuuksien taustalla on työelämän osaamisvaatimusten nopea muutos.

Tavoitteen saavuttamiseksi hyödynnetään ulkopuolisia osaamisverkostoja. Yhteistyö ulkopuolisten osaajien kanssa mahdollistaa opetussuunnitelmasta kumpuavien tulevaisuustaitojen harjoittamisen lukiolaisille aiempien vuosien tapaan. Hankerahaa toimintaan ei ole tarjolla.

Tavoite 3: Lisätä lukiokoulutuksen merkityksellisyyttä ja houkuttavuutta nuorille. Tavoitteeseen pääsemistä edistäisi Laukaan lukion

kurssitarjonnan monipuolistaminen sekä se, että saavuttaisimme kurssitarjonnassa Keski-Suomen muiden lukiodien keskimääräisen tason.

Tavoitteeseen on pyritty vastaamaan aiemmin hankerahoituksella, mutta ulkopuolisen rahoituksen puuttuessa tavoitteeseen pyritään muun muassa lukiokoulutuksen strategisilla linjauksilla (ks. toiminnalliset tavoitteet).

Henkilöstösuunnitelma

Lukion toistaiseksi tai määräajaisesti työsuhteessa olevan opetushenkilöstön määrässä ei ole merkittävää muutosta. Kasvussa olevasta opiskelijamäärästä ja opetusryhmien suuresta koosta huolimatta henkilöstömäärä on supistunut ulkopuolisen rahoituksen puuttuessa.

Henkilöstön ammatillisen osaamisen päivittämiseen on tarvetta niin opetussuunnitelman kuin työelämän lisääntyneitten osaamisvaatimusten vuoksi. Osaamisen päivittämisen tarvetta kasvattavat myös lukiolaisten lisääntyneet oppimisen tuen vaateet.

Henkilöstö lisääntyneeseen koulutustarpeeseen on aiemmin pystytty vastaamaan ulkopuolisella rahoituksella. Hankerahoituksen puuttuessa henkilöstön koulutustarpeeseen ei toistaiseksi ole mahdollista vasta.

Kansalaisopisto

Laukaan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa ja kaikkien saatavilla olevaa monipuolista opetusta luoden mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Opiston tarkoituksena on vapaan sivistystyön lain mukaisesti edistää toimialueensa asukkaiden kykyä ja halua elinikäiseen oppimiseen, uusien asioiden omaksumiseen sekä itsensä kehittämiseen tarjoamalla heille monipuolisia koulutuspalveluja ja harrastamisen

mahdollisuuksia. Opetuksen painopiste on taide- ja taitoaineissa.

Kansalaisopisto tarjoaa lisäksi lasten ja nuorten yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta käsityössä, kuvataiteessa ja teatteritaiteessa. Kansalaisopisto osallistuu resurssien puitteissa erilaisiin alueellisiin kehittämishankkeisiin ja sillä on valmius järjestää tilauskoulutusta. Kuntahenkilöstöä opisto palvelee järjestämällä ensiapukoulutuksia henkilöstölle.

Henkilöstösuunnitelma

Kansalaisopiston suunniteltu päätoiminen henkilöstö vuodelle 2026 säilyy edellisvuosien suuruisena 4,5 henkilötyövuotta. Vuoden 2026

sivutoimisten opettajien määrä on arviolta 40 opettajaa (23 htv). Opettajien tuntimäärä vaihtelee toteutuvien kurssien mukaan.

Kirjastopalvelut

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ohjaa kirjastopalveluiden tuotantoa. Kirjasto on matalan kynnyksen hyvinvointipalvelu, jonka tulee tarjota asiantuntevan henkilökunnan ja monipuolisen kokoelman lisäksi tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.

Kirjasto tukee lukemisharrastusta ja oikeutta tiedonsaantiin. Monipuolinen lukutaitotyö erityisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa on tärkeää. Kirjasto takaa kansalaisten sivistyksellisiä perusoikeuksia ja lisää yhteisöllisyyttä.

Laukaan kirjastoverkkoon kuuluvat pääkirjasto, Leppäveden, Lievestuoreen ja Vihtavuoren lähikirjastot.

Keski-kirjastojen strategia ja Pike-kirjastojen visiotyö ohjaavat osaltaan kirjaston toimintaa. Sivistyslautakunnan v. 2022 hyväksymä kehittämissuunnitelma vuosille 2022 – 2026 linjaa osaltaan kirjaston toimintaa. Vuoden 2026 painopisteet ovat kirjastotoimintojen sopeuttaminen säästötoimiin sekä

omatoimikirjastotoiminnan vakiinnuttaminen pääkirjastolla.

Kirjasto pyrkii kehittämään talousarvion puitteissa - säästöt näkyvät kaikessa toiminnassa:

- monilukutaitotyötä erityisesti lasten- nuortentoiminnassa (monilukutaito tarkoittaa kykyä lukea, ymmärtää ja tulkita sekä tuottaa monimuotoisia tekstejä):
hanketyö tukee tätä
- asiakkaiden mahdollisuutta omatoimiseen kirjastopalveluiden käyttöön: omatoimikirjastot mahdollistavat tätä osaltaan
- kulttuurista ja yhteiskunnallista vuoropuhelua: vaatisi erityistä kehitystyötä, hanketyö voi tukea tätä (esimerkiksi kirjailijavierailut kuntayhteistyönä)
- aineistokokoelmiaan (monipuolisuus, houkuttelevuus, lasten- ja nuortenkirjallisuuteen panostaminen, e-aineistot, Keski-kirjastot kehittävät kokoelmaansa yhdessä)

Henkilöstösuunnitelma

Kirjaston suunniteltu päätoiminen henkilöstö vuodelle 2026 on 9 htv eli 1 htv edellisvuotista vähemmän.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelujen hallinnonalan tehtävänä on järjestää kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, tukea näiden alojen järjestötoimintaa sekä ylläpitää liikuntapaikkoja ja Multamäen leirikeskusta. Palvelujen järjestämistä ohjaavat erityisesti laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019), liikuntalaki (390/2015), nuorisolaki (1285/2016) ja laki kulutuspalveluiden turvallisuudesta (185/2025). Palvelujen järjestäminen perustuu monialaiseen yhteistyöhön kunnan eri hallinnonalojen,

hyvinvointialueen, järjestöjen ja yritysten kanssa. Vapaa-aikapalvelut toimii aktiivisesti koulu- ja opiskeluympäristöissä tukien oppilaiden hyvinvointia ja tarjoamalla mahdollisuuksia harrastuksiin sekä yhteisölliseen toimintaan.

Vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on tarjota monipuolisia mahdollisuuksia vapaa-ajan viettoon ja harrastamiseen, tukea järjestö- ja kansalaistoimintaa sekä edistää kuntalaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja alueen

elinvoimaa. Toiminnan kehittämistä toteutetaan kuntastrategian, valtakunnallisten ja alueellisten linjausten sekä paikallisten ohjelmien, tarvekartoitusten ja kuntalaisten osallistamisen mukaisesti.

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää kulttuurin monipuolista saatavuutta ja kulttuuriperinnön ylläpitämistä sekä tarjota mahdollisuuksia kulttuurin eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen. Kulttuuripalveluilla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kunnan kulttuuriohjelmaa toteutetaan valtuuston hyväksymän suunnitelman mukaisesti ja kunkin talousarviovuoden resurssien puitteissa. Kulttuuriohjelman viisi painopistealuetta ovat kulttuurikasvatus, kulttuuri terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä, kulttuuri elinvoimatekijänä, kulttuuriviestintä ja -yhteistyö sekä kulttuuriperintökohteet ja julkinen taide. Ohjelman keskeisimpiä tavoitteita ovat yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen. Laukaan kulttuuriviikot ovat näkyvin kulttuuriohjelman käytännön toimenpide. Culture in Nature -hankkeen myötä edistetään lisäksi Laukaan luontokulttuurikohteiden ja -matkailun kokonaisuutta yhteistyössä elinkeinotoimen kanssa.

Liikuntapalveluiden tehtävänä on luoda ja ylläpitää kuntalaisille monipuolisia liikuntamahdollisuuksia ja edistää siten kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea kansalaistoimintaa. Liikuntalain mukaisesti liikuntapalvelut järjestää ohjattua liikuntaa erityisesti sellaisille kuntalaisille, joilla on esteitä osallistua yleisesti tarjolla oleviin liikuntaryhmiin tai -toimintaan. Liikuntaneuvontaa tarjotaan yli 12-vuotiaille, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Liikuntapalvelut tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen, paikallisten järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa yli kuntarajojen. Lisäksi liikuntapalveluissa edistetään kuntalaisten omaehtoista liikkumista: neljän taajaman

liikuntapuistot, sisäliikuntatilat sekä ulkoilureitit tarjoavat monipuolisia, edullisia, matalan kynnyksen liikkumisen paikkoja kaikille kuntalaisille, alueen asukkaille ja matkailijoille. Jatkossa tavoitteena on kehittää entistä helpommin käytettäviä ja nykyaikaisempia järjestelmiä ja toimintamalleja palvelujen tarjontaan ja viestintään. Liikuntapaikoilla pyritään lisäämään turvallisuutta sekä ehkäisemään väärinkäytöksiä ja ilkivaltaa aikaisempaa tehokkaammin.

Nuorisopalveluiden tehtävänä on edistää nuorten hyvinvointia, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tukea nuorten kasvua, elämänhallintaa ja aktiivista kansalaistoimintaa. Toiminnassa painottuvat yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa ja osallistua, turvalliset aikuis- ja vertaisyhteisöt sekä nuorten arjessa jaksamisen ja mielen hyvinvoinnin tukeminen. Nuorisotilatoiminnalla tarjotaan nuorille turvallisia, päihteettömiä ja viihtyisiä vapaa-ajanviettopaikkoja, joissa nuoret voivat kohdata toisiaan, osallistua monipuoliseen toimintaan ja harjoitella osallisuuden ja vaikuttamisen taitoja. Koulunuorisotyötä toteutetaan nuoriso-ohjaajien toimesta Laukaan kaikissa yläkouluissa, minkä lisäksi koulunuorisotyötä kehitetään aluehallintoviraston rahoittamassa hankkeessa Lievestuoreen yhtenäiskoulussa sekä Sydän-Laukaan koulussa yhteistyössä lukion ja Poken kanssa. Koulujen kanssa tiiviissä yhteistyössä toteutetaan resurssien mukaan pienryhmätoimintaa, joka tukee koulujen oppilashuollollisia tavoitteita ja tarjoaa yksilöllisempää tukea nuorille. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa olevia 16-29-vuotiaita nuoria ja auttaa heitä sellaisten palvelujen ja tuen piiriin, joilla edistetään kasvua, itsenäistymistä, elämänhallintaa, osallisuutta yhteiskuntaan sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Työtä tehdään nuorten omissa toimintaympäristöissä ja yhteistyössä oppilaitosten, työllisyyspalvelujen ja hyvinvointialueen kanssa.

Multamäen leirikeskuksessa vapaa-aikapalvelut järjestää monipuolista leiri-, kurssi- ja

koulutustoimintaa sekä tarjoaa puitteet erilaisten ryhmien, järjestöjen, yritysten ja perheiden vapaa-ajanviettoon. Leirikeskus tukee lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tarjoamalla turvallisen ja luonnonläheisen ympäristön oppimiselle, yhdessäololle ja harrastamiselle. Keskuksesta järjestetään kunnan omia leirejä sekä koulujen, oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen ryhmäytymispäiviä ja leirikouluja. Leirikeskusta ympäröi Multamäen virkistysalue, jossa ylläpidetään luontopolkua, luontoportaita sekä kahta taukopaikkaa, joista toisen yhteydessä sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokas Struven ketjun mittauspiste. Aluetta kehitetään myös osana kunnan luonto- ja kulttuurimatkailukokonaisuutta.

Henkilöstösuunnitelma

Vapaa-aikapalveluissa henkilöstö vähenee merkittävästi vuodelle 2026. Vakituisten

työntekijöiden määrä vähenee 17 henkilöstä 11 henkilöön, mikä johtuu liikuntapaikanhoitajien siirtymisestä teknisten tukipalveluiden yhtiöön ja liikuntapaikanhoidossa siirryttyyn palvelunostomalliin. Määräaikaisten työntekijöiden määrä puolestaan vähenee 26 henkilötyövuodesta 8,5 henkilötyövuoteen. Suurin syy tähän on liikuntapaikanhoidon kausityön siirtyminen yhtiölle, kesätöiden tarjonnan vähentäminen sekä nuorisopalveluiden nuorisotilavalvoista luopuminen. Henkilöstösuunnitelman määräaikaishenkilöihin on varattu vuodelle 2026 resurssi noin 10 nuoren (0,75 htv) kesätyöllistämiseen, kun aiempina vuosina on voitu työllistää 30-40 nuorta. Palvelujen päivittämiseksi, muuttuviin tarpeisiin vastaamiseksi ja työn tehostamiseksi vapaa-aikapalvelujen henkilöstön työtehtäviä voidaan järjestellä uudelleen työtehtäviä ja työnkuvia muokkaamalla.

1.1.3 Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
Kuntatalouden tasapaino vahvistuu: Palvelut järjestetään lain edellyttämällä tavalla ja lain tavoitteiden mukaisesti talousarvion tasapainotustoimet toteuttaen.	Palveluissa on tarvittava ja lakisääteinen määrä kelpoista henkilöstöä. Lain asettamat tavoitteet toiminnalle täyttyvät. Lain mukaisia mitoituksia noudatetaan. Taloutta tasapainotetaan ja lakisääteiset tehtävät priorisoidaan. Palvelut kohdennetaan tarpeiden mukaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Mitoitusten ja palveluiden toteutumista seurataan. Poikkeamien raportointi, seuranta ja reagointi tarvittaessa. Asiakaspalautteiden ja asiakaskyselyjen tulokset. Budjetin toteuma. Tarvekartoitukset. Toimintasuunnitelmat	Lähtötaso: Sivistyspalveluissa toimitaan lain edellyttämällä tavalla ja lain tavoitteiden mukaisesti. Lakimuutoksiin reagoidaan ja niitä ennakoidaan. Lakisääteiset tehtävät priorisoidaan. Talousarviota noudatetaan. Tavoitetaso: Poikkeamia ei synny.

Henkilöstön hyvinvointi paranee: <i>Välitämme henkilöstöstämme ja kehitämme henkilöstökulttuuriamme</i>	<i>Osallistutaan työhyvinvointikyselyyn</i> <i>Toteutetaan edellisen työhyvinvointikyselyn pohjalta tehdyt suunnitelmat</i> <i>Tuetaan johtamistyötä</i>	<i>Työhyvinvointikyselyn tulokset verrattuna edellisiin tuloksiin</i> <i>Toteutuneet toimenpideohjelmat</i> <i>Palautekysely esihenkilöille</i>	<i>Lähtötaso: Edellisen työhyvinvointikyselyn tulokset, henkilöstön poissaolojen nykyinen määrä.</i> <i>Tavoitetaso: Edellistä kyselyä paremmat tulokset, henkilöstön poissaolot vähenevät.</i>
Asiakastyytyväisyys paranee: <i>Tarjoamme lämminhenkisiä ja kannustavia kohtaamisia, toimimme rohkeasti, myönteisesti ja arvostaen</i>	<i>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen eri koulutusasteilla ja palveluissa</i> <i>Kaikissa kohtaamisissa toteutuva toimintakulttuuri</i> <i>Uudistuvien toimintatapojen tiedotus (omatoimikirjasto, palveluiden keskittäminen ja rajaaminen, oppimisen tuen uudistus)</i>	<i>Kouluterveyskyselyt</i> <i>Palaute- ja asiakaskyselyt</i> <i>Henkilöstökyselyt</i>	<i>Lähtötaso: Aiempien kyselyiden tulokset.</i> <i>Tavoitetaso: Tulokset paranevat.</i>

1.1.4 Riskienhallinta

Sivistyspalveluiden sisäinen valvonta ja riskien hallinta järjestetään kunnanvaltuuston hyväksymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaisesti (15.2.2021 § 1). Riskianalyysi on tehty sivistyspalveluiden johtoryhmässä, ja uusitaan vuosittain. Lisäksi sivistyspalveluiden eri palvelualueilla ja yksiköissä toteutetaan omaa riskienhallintaa palvelualueen ohjeiden ja suunnitelmien mukaisesti. Erikseen keväällä 2025 on toteutettu johtoryhmätasolla psykososiaalisten riskien arviointi.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelujen merkittävien kustannuserä ovat henkilöstökustannukset, jotka ovat suoraan riippuvaisia lasten ja perheiden

palveluntarpeista ja näissä tapahtuvista muutoksista. Henkilöstön äkilliset sairauspoissaolot tuottavat merkittäviä vaikutuksia toiminnan järjestämiseen arjessa. Riskienhallinnan tärkeimmät keinot ovat riittävän henkilöstömäärän turvaaminen, ennaltaehkäisevien toimintamallien hyödyntäminen lapsiryhmissä sekä ajantasaiset ennakointi- ja ennusteisiin perustuva varhaiskasvatuspaikkojen suunnittelu. Varhaiskasvatuksessa riskinä on palvelutarpeen kysynnän ennakoitua suurempi tarve, johon on vastattava varhaiskasvatuslain mukaisesti. Myös erilaiset poikkeustilanteet aiheuttavat riskejä toiminnan toteuttamiselle, koska palvelua on tuotettava poikkeavista olosuhteista huolimatta.

Kokonaisuudessaan palveluntuottamisen edellytykset on turvattava ja pyrittävä minimoimaan riskejä, jotka aiheuttaisivat esteitä tai katkoksia palvelun tuottamiselle. Myös henkilöstön vaihtuvuus on toiminnan riski, joilla on vaikutuksia asiakaskuntaan sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöön. Äkilliset henkilöstövaihdokset muodostavat riskin erityisesti alalla, jossa henkilöstön saatavuus ainakin paikoitellen on valtakunnallisesti heikolla tasolla.

Perusopetuspalvelut

Perusopetuspalveluissa merkittävien kustannuserä ovat henkilöstökustannukset, ja ne ovat suoraan riippuvaisia annetun opetuksen määrästä. Usean vuoden ajan opetuksen määrä ja erityisesti erityisen tuen sekä oppilaiden ohjaajapalveluiden järjestäminen nykyisessä laajuudessa on ollut valtion kohdeavustuksien varassa. Tämän rahoituksen vähennyttyä toiminta tulee sopeuttaa vähenevään rahoitukseen. Riskienhallinnan tärkein keino on ajantasaiset oppilasennustetiedot, ja niihin perustuvat arviot opetusryhmien muodostamisesta ja annettavan opetuksen määrästä. Ennusteet on tehty keväällä 2025, ja ne perustuvat väestörekisterin syntyvyys- ja osoitetietoihin. Tiedot tarkistetaan keväällä 2026 ennen sivistyslautakunnan päätöstä lukuvuoden 2026-2027 opetusresursseista.

Oppilasmäärän muutokset liittyvät myös muihin suuriin kustannuseriin palvelujen ostoissa, kuten koulukuljetuksissa ja ruokapalvelukuluissa. Perusopetuspalveluissa jokaisen tulosyksikön esimies vastaa oman tulosyksikkönsä pysymisestä talousarvion raamissa ja seuraa toteumaa kuukausittain. Osana koko sivistystoimen talousseurantaa koonti perusopetuspalveluiden toteumaennusteesta tehdään neljännesvuosittain perusopetuksen suunnittelijan toimesta. Toiminnallisesta näkökulmasta riskienhallinta perustuu ajantasaisiin ja säädösten mukaisiin turvallisuutta koskeviin suunnitelmiin sekä niiden harjoitteluun ja kehittämiseen. Osana koulujen toimintasuunnitelmia koulut raportoivat

sivistyslautakunnalle vuosittain suunnitelmista ja niiden toteutumisesta.

Lukio

Lukiokoulutuksen järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisin on kuntatalouden tilanne. Taloudellinen tiukkuus näkyy opetussuunnitelman mukaisen kurssitarjonnan suppeutena, ja myös siten, että oppimisen edellytykset isoissa ryhmissä ovat heikentyneet. Opetustarjonnan suppeus ja isot ryhmäkoot vaikuttavat lukiolaisten onnistumiseen ylioppilaskirjoituksissa heikentäen heidän korkeakouluasteelle pääsyä. Lukion opetussuunnitelma edellyttäisi tiivistä yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa, muiden koulutustarjoajien kanssa sekä yhteistyötä elinkeinoelämän ja työelämän kanssa. Mikään velvoitteista ei toistaiseksi ole mahdollista ilman lisärahoitusta.

Lukiolaki ja opetussuunnitelma korostavat oppimisen tuen ja erityisopetuksen velvoitetta sekä opinto-ohjauksen henkilökohtaistamista ja riittävyyttä. Velvoitteet on toistaiseksi pystytty täyttämään ulkopuolisella rahoituksella. Ulkopuolisen rahoituksen päätyttyä, oppimisen tuen ja opinto-ohjauksen lisääntynyt tarve on välttämätöntä järjestää kunnan resursoimana.

Kuntatalouden tiukkuuden lisäksi koulutukseen liittyvistä riskeistä on syytä mainita mahdolliset kouluyhteisöä kohtaavat akuutit hätätilanteet ja uhat. Niihin valmistaudutaan opetushenkilöstöä ja opiskelijoita perehdyttämällä. Myös mahdollisten epidemioiden vaikutuksista opetusjärjestelyihin ja ylioppilaskirjoitusten koejärjestelyihin tiedotetaan kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla.

Kansalaisopisto

Talouden säästötoimet aiheuttavat sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Taloudellisia riskejä ovat opetustuntimäärän vähenemisestä aiheutuva valtionosuuden väheneminen sekä pienemmät kurssimaksutuotot. Keskeinen taloudesta johtuva toiminnallinen riski on kurssitarjonnan muuttuminen suppeaksi ja ns. stabiiliksi

vakiintuneiden kurssien tarjonnaksi, minkä myötä opiston rooli harrastamis- ja opiskelumahdollisuuksia tarjoavana, sekä hyvinvointia edistävänä ja ennaltaehkäisevänä toimijana heikentyy. Kuntalaisten mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ja hyvinvoinnista huolehtimiseen heikentyvät. Riskejä pyritään hallitsemaan suunnittelemalla mahdollisimman monipuolinen kurssitarjonta käytettävissä olevilla resursseilla.

Kansalaisopiston toiminnan järjestämiseen vaikuttavia muita riskejä ovat äkilliset kriisi- ja uhkatilanteet ja niihin varautuminen. Riskejä pyritään hallitsemaan tiedottamalla ja ohjeistamalla poikkeustilanteen toimintatavoista sekä mahdollisuuksien mukaan niihin varautumalla. Henkilöstölle pyritään tarjoamaan koulutusta toiminnassa tapahtuvien muutosten haltuunottoon.

Kirjastopalvelut

Kirjaston toimintaan liittyvistä riskeistä keskeisin on kuntatalouden tilanne. Taloudellinen niukkuus näkyy kaikessa toiminnassa ja uhkana on se, ettei kirjasto pysty toteuttamaan lakisääteisiä tehtäviään. Kirjastolain tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Myös erilaiset häiriötilanteet kuormittavat henkilöstöä ja vartiointipalveluun toteutettavat leikkaukset säästöjen myötä lisäävät riskitasoa.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisimmät ovat talouden tasapainottamistoimenpiteiden aiheuttamat muutokset palvelutarjonnassa, muutosten aiheuttama vaikeus arvioida tulevia seurauksia riittävällä tarkkuudella sekä henkilöstön jaksamisen heikkeneminen. Tilanne aiheuttaa sekä

taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Kunnan kokonaistalouden pitkittynyt heikko tilanne muodostaa riskin vapaa-aikapalveluiden järjestämiselle, kuntalaisten hyvinvointipalveluiden heikkenemiselle sekä tulevaisuuskestävien päätösten tekemiselle. Vapaa-aikapalveluiden säästöjen vaikutukset voivat konkretisoitua lisääntyvinä kuluina jollain muulla hallinnonalalla tai verkostoissa tai muutoksina muiden palvelualueiden tarjonnassa. Esimerkiksi liikuntapaikanhoidolla on suora yhteys perusopetuksen järjestämiseen, nuorisopalveluilla lasten ja nuorten hyvinvointiin ja avustusrahoilla järjestöjen toimintaedellytyksiin.

Supistamiset kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluissa vähentävät kuntalaisten lähipalveluja ja voivat lisätä kuntalaisten eriarvoisuutta. Toimintoihin osallistuminen voi muuttua yhä enemmän riippuvaiseksi omasta aktiivisuudesta ja/tai varallisuudesta. Erityistä tukea tarvitseville tai muutoin haastavissa tilanteissa oleville lapsille ja nuorille ei ole saatavilla riittävästi tukea tai ammattilaisten apua ja ohjausta erityisesti vapaa-ajalla. Erityisryhmiin kuuluvista kuntalaisista kaikki tukea tarvitsevat eivät jatkossa pääse liikuntaryhmiin, koska ryhmiä ei pystytä järjestämään kysyntään nähden riittävästi.

Nuorisotyön resurssit eivät riitä aiempaan tapaan ennakoivaan työhön, ja nuorten turvalliset ajanviettopaikat vähenevät. Riskinä on muun muassa lisääntyvä pahoinvointi, yksinäisyys, häiriökäyttäytyminen, ilkeä ja syrjäytyminen. Palvelutoiminnan riskejä pyritään hallitsemaan monialaista yhteistyötä edistämällä, matalan kynnyksen kerhotoimintaa järjestämällä, järjestötoiminnan tukemisella, seurannan ja arvioinnin työkaluilla, tarvekartoitusten kehittämisellä sekä viestintään panostamalla.

Henkilöstön jaksaminen jatkuvassa muutostilanteessa ja epävarmuudessa on yksi suurimmista uhista, samoin henkilöstön kyky lähteä toteuttamaan tarvittavia uudistuksia

palveluihin. Vapaa-aikapalveluiden henkilöstö vähenee selvästi vuonna 2026, mikä se aiheuttaa potentiaalisen riskin henkilöstön uupumiselle ja tyytymättömyydelle, kun asiakkaiden tarpeisiin ei pystytä vastaamaan ja työtehtäviä joudutaan muokkaamaan ja tarkastelemaan uudelleen. Tilanne haastaa myös johtamista ja esihenkilötyötä; vaikka henkilöstön määrä vähenee, työn määrä lisääntyy, ja uudistuksia pitää toimeenpanna yhä vähemmällä henkilöstöllä.

Riskejä pyritään hallitsemaan aiempaa tarkemmalla talouden seurannalla ja normaalia tiheimmällä arviointisyklillä. Henkilöstölle tarjotaan tukea toiminnassa tapahtuvien muutosten haltuunottoon, työnkuvat

muodostetaan mahdollisimman selkeiksi, työhyvinvointia tuetaan, osallisuutta ja työnteonmuotoja kehitetään sekä sisäistä viestintää parannetaan.

Palveluiden saatavuutta ja laatua pyritään turvaamaan muun muassa monialaisella yhteistyöllä ja järjestötoiminnan tukemisella. Toiminnan seuranta ja arviointia tehostetaan tarvekartoituksilla ja mittareilla, joiden avulla voidaan reagoida nopeasti muuttuneisiin olosuhteisiin. Viestinnällä ja kuntalaisten osallistamisella pyritään ennakoimaan vaikutuksia, tukemaan yhdenvertaisuutta ja vähentämään sosiaalista eriarvoisuutta.

1.1.5 Investoinnit

Koulujen ja päiväkotien piha- ja leikkivälineiden kunnostukseen ja hankkimiseen on varauduttu niin, että investoinniksi vuodelle 2030 esitetään 30.000 euroa.

Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön kehittämistä tuetaan investoimalla laitehankintoihin. Tavoitteena on taata Laukaan kunnan oppilaille ja opetustoimen henkilöstölle tasa-arvoiset ja ajanmukaiset mahdollisuudet oppia ja kehittää tieto- ja viestintätekniikan taitojaan opetussuunnitelman mukaisesti ja hyödyntää digitaalisia oppimisympäristöjä sekä työvälineitä. Tieto- ja viestintätekniikan investoinniksi vuodelle 2026 esitetään 50.000 euroa. Merkittävä osa tästä tulee kohdistumaan Kuhaniemen koulun järjestelyihin sen siirtyessä Kuhankoskelle Taitojen talolle.

Kuhankosken koulun kalustohankintaan varataan 120.000 euroa koulun siirtyessä Taitojen talolle.

Leppäveden kirjastohankinnat 20.000 euroa sisältää uuden kirjaston kalustehankinnat, koska vanhan kirjaston kalusteet eivät ole kaikilta osin yhteensopivat tilojen erilaisuuden takia.

Kirjaston järjestelmähankinnat 12.000 euroa kattaa Keski-kirjastojen uuden kirjastojärjestelmän hankintakulut.

Kuhaniemen lähiliikuntapaikka

Kuhaniemen koulupihan lähiliikuntapaikan rakentamisen aloittamiseen on varattu 100.000 euroa vuodelle 2026. Hankkeeseen on tarkoitus hakea valtion liikuntapaikkarakentamisen avustusta.

Vapaa-ajan olosuhteet, kohdentamaton investointi

Vapaa-aikapalveluiden kohdentamattomalla määrärahalla toteutetaan vuosittain erillisen suunnitelman mukaisesti pienkohteita ja perusparannuksia sekä vastataan äkillisiin investointitarpeisiin esimerkiksi säätuhojen, rikkoutumisten tai muiden ennakoimattomien tapahtumien vuoksi.

Tunnusluvut

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Tunnusluvut	TP2023	TP2024	TA/M 2025	TA2026
0-6 vuotiaat lapset kunnassa. Kuntarekisteri –Efficatietojärjestelmä	1420	1434	1450	1350
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä *	1012	1050	1015	1050
- % 0-6 vuotiaista	71%	73%	70%	78%
- kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	611	628	616	644
- yksityisessä ostopalveluissa	36	32	34	36
- palvelurahalla	365	390	350	370
Esiopetus yhteensä	185	192	190	175
- kunnallisessa esiopetuksessa	113	122	120	110
- yksityisessä ostopalvelussa	6	5	5	5
- palvelurahalla esiopetuksessa	66	65	65	55
Kerhotoiminta 2-5v, palveluraha	47	-	-	-
Lasten kotihoidon tuki, lapsia 31.12	229	193	120	110
Muille kunnille myytävät varhaiskasvatuspaikat	13	17	13	12
Muilta kunnilta ostetut varhaiskasvatuspaikat	3	4	6	5

PERUSOPETUSPALVELUT

Tunnusluvut: Perusopetus	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Perusopetuksen oppilasmäärä luokat 1-9	2873	2823	2680	2660
Vuosiviikkotunnit	5433	5432	5168	5582
Koulujen esiopetuksen oppilaiden määrä	42	36	40	36
Esiopetuksen kustannukset euroa/esiopetuksen oppilas	16366	4735	8951	8615
Kuljetusoppilaiden määrä	986	970	960	931
Koulukuljetuskustannukset euroa / kuljetusoppilas	2104	2286	2278	2450
Kiinteistömenot euroa / oppilas	2326	3565	3941	3787
Ruokapalvelumenot euroa / oppilas	663	730	726	734
Vuosiviikkotuntien määrä/oppilas	1,89	1,92	1,92	2,10
Kustannukset / vuosiviikkotuntia	5311	6148	6409	5972
Perusopetuksen kustannukset euroa / oppilas	10045	11680	12177	12533

KANSALAIISOPISTO

TUNNUSLUVUT	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Kansalaisopisto			
Vaikuttavuusnäkökulma			
Opetustuntien määrä	5600	5300	4300
Kurssilaisten määrä (brutto)	2631	2200	2100
Asiakasnäkökulma			
Opintoryhmien määrä	238	180	140
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	11	12	12
Prosessinäkökulma			
VO=valtionosuus (valtionosuustunnit)	259.599	250.000	245.000
Käyttökustannukset/ opiskelija (VO huomioiden)	174 (75)		
Kustannukset/oppitunti (VO huomioiden)	82 (35)		
Taiteen perusopetus			
Vaikuttavuusnäkökulma			
Opetustuntien määrä	669	600	570
Kurssilaisten määrä	219	190	180
Asiakasnäkökulma			
Opintoryhmien määrä	21	19	17
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	10	10	10
Prosessinäkökulma			
Käyttökustannukset/ opiskelija	52		
Kustannukset/oppitunti	17		

KIRJASTOPALVELUT

Tunnusluku	TP2023	TA2025	TA2026
Kirjastokäynnit	150100	200 000	200 000
Aukiolotunnit	15 976	18 000	17 000
Lainaustapahtumat	323 094	500 000	350 000
Lainajaat	6666	6700	6700
Lainat / asukas	17	18	19
E-aineistojen käyttökerrat	47 993	50 000	60 000
Ryhmiön opetustunnit	143	90	70
Tapahtumat	152	50	35
Kirjastoaineisto, kpl	99 068	99 000	99 000
Vuosihankinta, kpl	4102	3500	2500
Bruttomenot / asukas (€)	54	66	65
Aineistomenot / asukas (€)	5	5	5

VAPAA-AJAN PALVELUT

TUNNNUSLUVUT	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Vapaa-ajan palvelut				
Henkilökunta: vakinaiset	10,5	14,3	16,5	10,5
Määräaikaiset: nuorisotalon kerho-ohjaajat, iltavalvojat, latujen ajajat, liikunnanohjaajat	36,72	30	26	8,5
Kesätyöntekijät, uimaopettajat, leiri- ja urheiluohjaajat	48	30	30	10
Järjestö avustukset/määrä	26	30	32	32
Jaetut avustukset (€)	98.000	90.000	90.000	85.500
Terveysliikunta: osallistuneet/määrä	13 640	12 000	12 000	9 000
Leirit: osallistuneet/määrä	572	300	250	180
Uimakoululaiset, urheilu- ja kerhotoiminta/käyntikerrat sekä kyläillat ja järjestöpalaverit	2461	1500	1500	1800
Vapaa-ajan tilapalvelut				
Liikuntasalit: käyttövuoerot/viikko	289	320	340	380
Kuntosalit: käyntikerrat/vuosi	41 722	30 000	32 000	32 000
Multamäen leirikeskus: käyttöpäivät/vuosi	195	310	320	320
Nuorisopalvelut				
Nuorisotalot: käyttökerrat/nuorisotoiminta/ vuosi	7 650	8 000	8 000	5 000